

A. Lariontseva

THEORETICAL AND ANALYTICAL DISCOURSE OF THE CONCEPT OF PROFESSIONAL READINESS FOR FUTURE ACTIVITIES OF FUTURE MASTERS OF PSYCHOLOGISTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract

Goal. The article is devoted to the theoretical and analytical analysis of aspects of the professional readiness of future masters for future activities in institutions of higher technical education. The theoretical principles of the professional readiness of the future psychologist for the future activity were considered, and the views of domestic and foreign scientists were analyzed regarding the professional readiness of the future masters of psychologists in institutions of higher technical education.

Research methods. To achieve the goal, a set of methods and techniques of scientific knowledge were used in the work. Thus, to determine the essence of the concept of professional readiness, the methods that form the theoretical-analytical discourse of scientific and specialized literature on the problem of research and generalization of the obtained information are used; structural analysis; generalization of theoretical and methodological aspects of the problem; justification of the theoretical concept of the research subject; the method of logical generalization, which carries out a theoretical description of the importance of the tasks and clarification of the key concepts of the study.

The results. The theoretical aspects of the concept of "professional readiness" for future activity are revealed, which form the basis of the formation of professional competencies of the future Master of Psychology in the process of preparation for his future professional activity.

Conclusions. The problem of the professional readiness of master's psychologists for future professional activity is quite acute today, and the expansion of the field of activity of psychologists makes high demands on the personality of the specialist himself. The scale of the personality of the graduates of ZVTO should correspond to the scale of professional tasks that modern life and society pose to master psychologists, and this, at the same time, requires correction of educational programs in institutions of higher education.

Keywords: readiness; professional readiness; master's degree in psychology; psychologist; professional activity.

DOI

УДК 37.018.8:007

С. Литвинська, О. Приходько

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НАУКОВІ КОМУНІКАЦІЇ У ФАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ» ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Резюме

Навчальна дисципліна «Наукові комунікації у фаховій діяльності» відіграє важливу роль у підготовці сучасних фахівців різних освітніх галузей, формуючи компетентності, важливі для ринку праці XXI ст. З огляду на це аналіз методичних підходів і практичних завдань, які знаходять своє втілення в представленому курсі, має важливе значення для удосконалення практичного контенту, що допоможе підготувати конкурентноспроможних фахівців.

Метою наукової розвідки є окреслення методичних підходів і принципів, які покладено в основу підготовки здобувачів вищої освіти за допомогою курсу «Наукові комунікації у фаховій діяльності». Визначено форми практичної роботи зі здобувачами й схарактеризовано, у який спосіб відбувається інтеграція специфічних компетентностей курсу з компетентностями, що стосуються інших освітніх програм здобувачів. У дослідженні залучено **методи** контент-аналізу, дистрибутивного аналізу лінгвістичного матеріалу, загальнонаукові (аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення). **Результат.** Курс «Наукові комунікації у фаховій діяльності» є важливим компонентом освітньої траєкторії сучасних здобувачів вищої освіти. Він поєднує лінгвістичну спрямованість із загальними навичками в царині реалізації проєктної діяльності, у якій важливо вміти репрезентувати власні здобутки. Курс є актуальним чинником у формуванні уявлень про принципи роботи в дискурсі академічної доброчесності й водночас він допомагає ефективно та якісно систематизувати результати діяльності, інформувати про неї партнерські спільноти (донорів, грантодавців, державні інституції та ін.), щоб досягнути поставлених цілей. Курс НКФД формує не лише лінгвістичні уміння й навички з ділової комунікації, а й дає

ПЕДАГОГІКА

можливість відсторонено та неупереджено подивитися на результати роботи, визначити сильні та слабкі сторони, краще підготуватися до поширення своїх ідей і здобуття підтримки в професійній спільноті. **Висновки.** НКФД потребує змістової диференціації залежно від освітнього напрямку здобувачів. Важливо адаптувати контент курсу під практичні потреби й запити майбутніх фахівців. Необхідно під час проведення практичних занять відштовхуватися від проєктної діяльності, щоб допомогти здобувачам удосконалити власну роботу для подальшого її представлення у середовищі партнерів, спонсорів тощо. Потрібно послуговуватися сучасними методами, які будуть спрямовані на підсилення конкурентноздатності молоді на ринку праці. Завдання, «зашиті» в контент-тіло курсу, мають відповідати сучасному знанню про бізнес, технології, економічно-фінансову діяльність у нинішньому світі й водночас бути адаптовані відповідно до напрямку підготовки. Отже, курс «Наукові комунікації у фаховій діяльності» є важливим компонентом сучасної освітньої траєкторії, у змістові модулі якого можуть бути інкорпоровані завдання, важливі для формування професійно успішної молоді, здатної ефектно та ефективно представляти результати власної проєктної діяльності.

Ключові слова: конкурентноздатність на ринку праці; метод кейсів; Наукові комунікації у фаховій діяльності; проєктна діяльність; професійні компетентності.

Вступ. В умовах постінформаційного суспільства, тотальної диджиталізації та інтенсивних глобалізаційних процесів, зумовлених зокрема воєнними подіями в Україні 2022-2023 рр., Україна як ніколи має потребу у висококваліфікованих фахівцях, які своєю професійною діяльністю працюватимуть на відбудову країни, утілюватимуть наукові знання зі свого фаху у практичну їх реалізацію через успішні проєкти та дієві стартапи, як на батьківщині, так і за її межами. Частина магістрів і бакалаврів стане висококваліфікованими спеціалістами у своїй галузі, частина – науковцями, які сприятимуть розвиткові вітчизняної науки в контексті світової, а частина – поєднуюватиме ці дві царини професійного розвитку і реалізації особистості.

На сучасному етапі формується новий образ знання, новий образ фахівця та освіти. Тому продукування наукових знань – головне джерело економічного зростання розвинутих держав, а освіта та наука оголошені стратегічними в сучасному світі. Отже, завдання вищої школи в Україні – готувати фахівців нового покоління, інкорпорованих у світовий науковий простір, які здатні професійно комунікувати з представниками інших народів та культур.

У Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» у розділі III під назвою «Обов'язок володіти державною мовою» передбачено Статтю 9, що містить перелік осіб, які «зобов'язані володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків» (Закон України, 2019). У рамках імплементації закону з 16 липня 2021 року набув чинності обов'язковий іспит на визначення рівня володіння державною мовою для виконання службових обов'язків. Тому надважливим для майбутніх фахівців є навички досконалого володіння професійною науковою комунікацією у рамках своєї сфери діяльності.

Проблемі наукових комунікацій та академічній культурі дослідника із проєкцією на професійну сферу присвятили свої наукові праці Колоїз Ж. (Колоїз, 2019), Селігей П. (Селігей, 2016), Семенов О. (Семенов, 2021). Концептуальний апарат фахової наукової комунікації – у полі досліджень Кошетар У., Литвинської С., Приходько О. (Кошетар, Литвинська & Приходько, 2022). Методологія підготовки майбутніх висококваліфікованих фахівців у освітньому процесі через призму інноваційних форм і методів навчання, інтерактивних методик і технологій – в основі праць Козак Л. (Козак, 2015), Ожогової, Л. (Ожогова, 2012), а також у попередніх розвідках авторів Литвинської С. (Литвинська, 2018) та Приходько О. (Приходько, 2020).

Метою нашої статті є розробити методологію та описати апробацію навчальної дисципліни «Наукові комунікації у фаховій діяльності» (далі – НКФД), в основі якої – вдосконалення практичних навичок наукової комунікації. **Завдання** розвідки – проаналізувати навчальну програму дисципліни НКФД із точки зору репрезентації загальних та фахових компетентностей, які формуються у здобувачів у контексті вивчення курсу; окреслити інноваційні форми й методи навчання, покладені в основу методики викладання навчальної дисципліни; розробити систему практикоорієнтованих завдань, вирішення яких потребує застосування знань, набутих у процесі опанування здобувачами вищої освіти освітньо-професійних програм за спеціальністю на основі освітнього рівня «Бакалавр»; продемонструвати практичні результати опанування магістрантами навчальної дисципліни НКФД.

У ході дослідження послуговуємося **методами** контент-аналізу, дистрибутивного аналізу лінгвістичного матеріалу, загальнонауковими (аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення).

Результати. Потреба формування навичок ефективного відбору та використання мовних засобів у конкретній науково-професійній ситуації вимагає максимального наближення навчання до реальних умов комунікації. Зважаючи на те, що університет сьогодні готує не просто фахівців конкретної галузі, але й фахівців, орієнтованих на наукову діяльність, формування відповідної комунікативної наукової компетенції – важливе завдання освітнього процесу.

Наукові контакти та наукова інформація у будь-якій професійній сфері є надважливою, оскільки сприяють обміну науковими знаннями та науковими ідеями. Це стимулює ріст і розвиток професійності працівника. Розвинуті комунікативні навички потрібні йому для продукування наукових ідей, їх презентацію цільовій групі в парадигмі своєї професійної сфери та практичну їх реалізацію. Саме тому навчальна дисципліна «Наукові комунікації у фаховій діяльності» є однією з ключових у підготовці фахівців. Також під час вивчення курсу особливо важливим є опанування мистецтвом професійної комунікації, що базується на досконалому володінні здобувачами вищої освіти сучасною українською літературною мовою.

Навчальна дисципліна «Наукові комунікації у фаховій діяльності» входить до навчальних планів ОПП для студентів першого року навчання освітнього рівня «Магістр» у Національному авіаційному університеті і посідає вагоме місце з-поміж інших обов'язкових дисциплін. Оскільки дисципліна викладається для студентів, що вже одержали освітній рівень «Бакалавр» і набули знань, умінь і навичок у своєму фахові, цей курс, насамперед, практикоорієнтований і націлений на практичну реалізацію набутих під час навчання знань. *Метою* курсу є набуття магістрантами теоретичних відомостей та практичних навичок наукової комунікації відповідно до новітніх вимог. З-поміж загальних компетентностей, які формуються в здобувачів у контексті опанування навчальною дисципліною, найвагомішими, на нашу думку, є КЗ-1 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; КЗ-2 – здатність проводити дослідження на відповідному рівні, а також КЗ-5 – здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності) (Литвинська, Дячук & Кошетар, 2021).

Курс «Наукові комунікації у фаховій діяльності» покликаний допомогти студентам розвинути комунікаційні здібності, що стосуються їхнього безпосереднього фаху, а отже, він є практично спрямованим і важливим у формуванні траєкторії кар'єрного зростання. Також у результаті курсу магістранти опануватимуть нові інтерактивні методи віртуальних комунікацій у науковому та діловому середовищі, особливості комунікативних процесів у сучасній науці, використання формальної й неформальної комунікації (Кошетар, Литвинська & Приходько, 2022).

Ще одним із завдань курсу є сформувати у студентів вміння не лише продукувати наукові знання, займаючись дослідницькою роботою у своїй професійній сфері, а й створювати та проводити презентації, використовувати візуальні комунікації, інфографіку у процесі підготовки матеріалів про результати наукової діяльності, професійно вести наукову дискусію та працювати з аудиторією з урахуванням інтерактивних методів та інноваційних технологій (Сенчило-Татліліюглу & Литвинська, 2022). Студенти мають усвідомити, що «використання комп'ютерних програм з комплексним поєднанням мовного тексту, динамікою руху, звуком і графічним зображенням чи малюнком» (Литвинська, 2018) активізує сприйняття реципієнтів і дає можливість передавати великі обсяги інформації. Особливо акцентовано увагу студентів на важливості роботи з інфографікою – статичною та інтерактивною (Кошетар, Литвинська & Сібрук, 2022).

Програма навчальної дисципліни «Наукові комунікації у фаховій діяльності» вибирає один модуль «Наукова мова як комунікативний феномен», який передбачає 34 аудиторних години – 17 годин лекційних та 17 годин практичних занять (Литвинська, Дячук & Кошетар, 2021).

Дев'ять тем практичних занять є контентним відображенням лекційного матеріалу, проте усі практичні заняття викладачеві доцільно спланувати так, щоб кожне було репрезентоване конкретним практикоорієнтованим завданням, що безпосередньо пов'язане з темою відповідної лекції. Послугуючись інноваційними технологіями навчання, під кожну конкретну тему ми розробили завдання, виконуючи які здобувачі вищої освіти могли б продемонструвати свої професійні вміння і навички у вирішенні комунікативних ситуацій.

Футуристи вважають, що професійне вміння спілкуватися з людьми стане основою успіху в ХХІ ст., тому окремі теми дисципліни присвячені різним аспектам та складникам наукових комунікацій – їх концептуальний апарат, поняття комунікативної компетенції, функційно-стильову платформу, метамову, особливості публічного виступу тощо.

ПЕДАГОГІКА

У контексті курсу здобувачам пропонуються теми для представлення та обговорення на заняттях:

1. Інфографіка як засіб візуальної наукової комунікації.
2. Майбутнє наукових комунікацій у фаховій діяльності.
3. Перспектива наукових комунікацій у контексті цивілізаційних викликів XXI ст.:

прогнози футурологів.

Сьогодні особливої популярності в умовах цифровізації освітнього простору набувають інноваційні технології і методики у викладанні навчальних дисциплін. Адже вони покликані активізувати творчі здібності студентів та застосовувати знання в конкретних практичних ситуаціях економічної, соціальної, бізнесової та інших сфер людської життєдіяльності. Тому під час викладання НКФД вважаємо за доцільне використовувати інноваційні методики і технології проведення занять із практичним спектром завдань, націлених на інтерактивну діяльність.

За такої моделі навчання метод **проектів** та метод **кейсів** видаються нам найбільш доцільними у практиці викладання дисципліни НКФД, оскільки обидва методи у своїй основі спираються, насамперед, на розвиток комунікативних навичок.

Метод кейсів (Case Studies), спрямований на колективне вирішення конкретних завдань і проблемних ситуацій, змодельованих у професійній сфері майбутніх фахівців. В основі методу кейсів передбачено вирішення конкретної практичної ситуації, зімітованої з життя. Цей метод також розвиває навички студентів працювати з різними джерелами інформації, а також може бути використаний, як ефективний метод наукового дослідження. З-поміж умінь і навичок, які формуються у процесі застосування кейс-методу (аналітичні, практичні, творчі, соціальні), у контексті нашого курсу найважливішими є комунікативні, що передбачають уміння переконувати, вести дискусію, відстоювати та візуалізувати свою точку зору.

Метод проектів, в основу якого покладено «змодерований викладачем-фасилітатором і самостійно виконуваний студентами певний алгоритм дій, спрямований на створення кінцевого продукту» (Приходько, 2020) є найбільш оптимальним для реалізації навчального завдання – розроблення і презентації власного стартапу наприкінці курсу. Сьогодні вкрай важливо уміти репрезентувати зовнішній аудиторії власні напрацювання. «Результати проектної діяльності мають бути матеріальними, тобто відповідно оформленими – відеоролик, презентація у Powerpoint, постер як наслідок практичного дослідження, розробка і дизайн сайту, створення цифрових історій, портфоліо, фотоколажу тощо. Проект орієнтований на вирішення проблеми, пошук спільного командного рішення і співпрацю з колегами. Мета проекту – створення власного продукту шляхом скооперованої діяльності» (Приходько, 2020). Стартап, як кінцевий продукт проектної діяльності майбутніх фахівців, доцільно буде представити за допомогою популярної нині технології візуальної комунікації – інфографіки.

На початку викладання курсу навчальної дисципліни «Наукові комунікації у фаховій діяльності» доцільно окреслити коло тем, за якими створюватимуться проекти. Магістранти розподіляються на робочі групи, кожна з яких упродовж визначеного викладачем часу працюватиме над обраною темою.

У полі використання зазначених методик, наведемо кілька завдань, які, за результатами викладання навчальної дисципліни, вважаємо найбільш успішними в плані підвищення загальних і фахових компетентностей у здобувачів.

На першому занятті (у контексті Тем 1. Наукові комунікації в суспільстві знань: сучасний стан і перспективи розвитку), яке є вступним до всього курсу, викладач може запропонувати таке завдання, яке є своєрідною прелюдією, визначає основні вектори діяльності викладача і студента, окреслює практичну спрямованість навчальної дисципліни та її важливість у професійній науковій діяльності. Метою завдання, яке поставлено перед здобувачами, є вписати наукову комунікацію в дискурс своєї професії.

Завдання

Підготувати усне повідомлення (з презентацією) або відеоповідомлення за однією з тем на вибір.

1. Наукові комунікації в моїй професійній сфері.
2. Роль моєї професії у розвитку України як успішної країни на мапі світу.
3. Перспективи розвитку моєї професії у відбудові та побудові післявоєнної України.
4. Специфіка моєї професії в умовах воєнного стану в Україні.

Рекомендації до виконання завдання:

- здобувачам, які вже мають досвід роботи за фахом, висвітлити тему в контексті своєї професійної діяльності;
- вказати особливості та завдання вашої професійної сфери, важливість її в сьогодні;
- окреслити практичний аспект вашої сфери діяльності;
- зазначити, у який спосіб ви поєднуєте в роботі комунікативні стратегії та інформаційні технології;
- вказати ризики, притаманні діяльності у вашій професійній сфері;
- висвітлюючи питання, послуговуватися науковою термінологією та професійною лексикою.

У рамках теми «Наукові комунікації у фаховій діяльності – сучасні глобалізаційні виклики і перспективи» з метою формування професійної лексики майбутніх фахівців та вивчення лінгвістичного середовища їх професійної сфери доцільно запропонувати створити проєкт за темою «Філологічні аспекти інтернет-комунікації в моєму професійному середовищі». Кінцевий продукт проєкту може бути репрезентований у зручній для студентів формі чи жанрі, запропонованими самими авторами проєкту. Як один із варіантів, викладач може запропонувати створити мультимедійну презентацію із умонтованим відеороликом або створити інфографіку для презентації проєкту. На початку створення проєкту викладач-фасилітатор окреслює коло завдань, на яких має зосередитися проєктна група.

Завдання до створення проєкту

1. Проаналізувати електронні ресурси (соцмережі, месенджери, вебсайти, вебфоруми, чати, блоги тощо), на яких у сучасному бізнес-просторі відбувається професійна комунікація (листування і не тільки).
2. Укласти перелік електронних ресурсів, розташувавши їх у рейтингу від найбільш затребуваних до найменш популярних.
3. Аналізуючи лінгвістичні особливості інтернет-комунікації, диференціювати ділову комунікацію, приватну, офіційну (формальну і неформальну) тощо. Охарактеризувати мовні особливості кожної зі сфер.
4. Навести конкретні приклади (фрагменти текстів) інтернет-комунікації.
5. Розглянути мовні особливості цих текстів, проаналізувавши професійне спілкування в мережах (використання етикетних формул, слів-термінів, професіоналізмів, скорочень, мемів, обценної лексики, англіцизмів, сленгових слів тощо).
6. Дібрати ілюстративний матеріал (навести конкретні приклади текстів спілкування), зробивши скрини переписок, як прикладів, за бажанням, заретушувавши імена адресатів і адресантів.
7. Підготувати мультимедійну презентацію із умонтованим відеороликом або створити інфографіку для представлення проєкту на занятті.

Окремі теми в курсі НКФД пов'язані зі створенням наукового тексту, а також представлення результатів наукової діяльності. Тема 3. Академічний текст: значення і змістовий контент. Тема 4. Академічне письмо різновид наукового (академічного) спілкування. На такому занятті студенти практично вчать презентувати свої наукові доробки, створюючи науковий текст (наприклад, тези) та мультимедійну презентацію.

У Національному авіаційному університеті з метою стимулювання наукового потенціалу молоді, спрямованого на формування інтелектуальної еліти нації, щорічно традиційно проводиться Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки». Такий вид практичної наукової діяльності магістрантів у контексті курсу НКФД передбачатиме кілька конкретних завдань: написання наукових тез за темою розробки стартапу, а також створення тексту доповіді та мультимедійної презентації з метою представлення своєї інноваційної наукової ідеї на конференції. Цей модуль навчальної дисципліни передбачає низку занять, спрямованих на формування практичних навичок створення наукового тексту (зокрема тез), а також удосконалення вмінь усної наукової комунікації (представлення власної наукової ідеї публічно шляхом підготовки та виголошення наукової доповіді). За результатами наукових досліджень магістрантів створені тези за темами «Технології створення антиукраїнських фейків у інформаційному потоці», «Наукова комунікація в українському науковому просторі», «Міжкультурна наукова комунікація», «Поява нових слів та висловів під час активної фази російсько-української війни», «Професійна комунікація за допомогою мережі «Інтернет» як форма наукової комунікації», які увійшли до збірника «Політ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXIII Міжнародної науково-

ПЕДАГОГІКА

практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених» (Політ, 2023). Наукові тези здобувачів не лише оприявнили апробацію магістерських робіт, але й репрезентували результати наукових здобутків майбутніх фахівців у царині наукових комунікацій у фаховій діяльності.

Створенню наукових тез та підготовці наукової доповіді до конференції в контексті модуля у рамках теми «Академічний текст як об'єкт редагування. Мовностилістичні засади редагування академічного тексту» передуватимуть вправи з текстами на редагування, дібрані таким чином, щоб вони містили наукові терміни та професійну лексику з відповідного фаху. А в контексті теми «Термінологічна компетентність у структурі професійної компетентності фахівця» – створення проєкту, кінцевим продуктом якого буде термінологічний словник інноваційної лексики за фахом з урахуванням усіх технологічних змін і, відповідно, лексичних оновлень у певній галузі.

Завершальним завданням курсу НКФД – створення власного стартапу як кінцевого продукту проєктної діяльності та ключовим завданням навчальної дисципліни. Потребує, насамперед, на початковому етапі створення проєкту ретельного вивчення питання, зокрема методології і технології його створення, що передбачає конкретний алгоритм дій і безпосередньої креативної діяльності. Цьому передуватиме пропедевтичне завдання, зреалізоване через підготовку наукової доповіді з мультимедійною презентацією за темою «Стартап: методологія створення, досвід в Україні та за кордоном». Готуючи це завдання, послуговуємося методологією проєктної діяльності. Група студентів розподіляє свої функції у реалізації кінцевого продукту проєкту, залежно від виконуваної роботи (добір інформації, підготовка тексту доповіді, створення мультимедійної презентації, виголошення доповіді тощо). Доповідь про стартап доцільно готувати, використовуючи покроковий алгоритм зі сходинок запитань:

Що таке стартап?

Які характерні риси стартапу?

Які бувають види стартапів?

Які етапи розвитку стартапів? (укласти схему поетапного розвитку стартапу, представивши її на одному зі слайдів)

Чим цікавий стартап для інвесторів та розробників?

Де і як знайти кошти на стартап?

Які вам відомі приклади успішних стартапів в Україні та за кордоном?

Які можете запропонувати власні приклади ідей для стартапів?

Створення власного стартапу як науково-інноваційного продукту в контексті дисципліни НКФД тісно пов'язане ще з одним видом практичної діяльності, спрямованої на формування навичок наукової комунікації – науковий його опис та обґрунтування шляхом презентації на студентській конференції.

Наукова комунікація є не лише елементом наукового дослідження, а й критерієм досягнення успіху в сучасному інформаційному чи бізнес-середовищі. Вона допомагає якнайточніше представити переваги стартапу, розкрити перспективи впровадження певного проєкту в професійному середовищі, виявляючи потенціал розробок, їх інноваційність та актуальність для певного фаху.

Така методика викладання дисципліни була апробована.

Дискусія. Контентний баланс навчальної дисципліни НКФД, репрезентованої спектром науково-теоретичних та практикоорієнтованих тем, інспірованих на опанування навчальною дисципліною, потребує перенесення акцентів у практичну площину, що забезпечить більш ефективне вдосконалення професійних навичок наукової комунікації у фаховій діяльності окремої професійної сфери – а відтак потребує вдосконалення методики викладання дисципліни через подальше розроблення системи саме практикоорієнтованих завдань у парадигмі кожної конкретної освітньо-професійної програми.

Висновки. Навчальна дисципліна «Наукові комунікації у фаховій діяльності» є практикоорієнтована й спрямована на вдосконалення навичок наукової комунікації професійної діяльності майбутніх фахівців.

Досліджено, що в контентному полі курсу важливо залучати інноваційні форми й методи навчання, а сам курс повинен мати диференційований підхід, щоб адаптуватися до потреб здобувачів.

Визначено, що для успішної реалізації завдань навчальної дисципліни НКФД, яка викладається для магістрів першого року навчання, потрібно сформувати систему практикоорієнтованих завдань, вирішення яких потребує застосування знань, попередньо набутих

у процесі опанування здобувачами освітньо-професійних програм за спеціальністю на основі освітнього рівня «Бакалавр».

Основним інноваційним інструментом реалізації практичних завдань є метод кейсів і проєктний метод, що дають можливість розв'язувати ситуативні завдання, які відповідають сучасній знаннєвій парадигмі здобувачів.

Доведено, що ці методи якнайкраще забезпечують взаємодію практичних інтенцій освітньої траєкторії здобувачів і вимог сучасного ринку праці.

Запропоновано корпус завдань, які в контентному плані відповідають практикоорієнтованій парадигмі сучасної освітньої траєкторії.

Досліджено, у який спосіб метод кейсів і проєктний метод адаптовані до змісту НКФД і підпорядковані здобуттю компетентності, пов'язаної з умінням презентувати практичні результати власної роботи.

Окреслено взаємозв'язки завдань НКФД із завданнями, які актуалізовані в стартапному полі сучасної інноваційної діяльності на ринку праці.

Визначено, що комплекс методів, форм і прийомів, пропонує та апробованих під час викладання НКФД, мають два вектори реалізації: насамперед практичне спрямування, націлене на реалізацію професійних потреб здобувачів вищої освіти, а також комунікативне – націлене на вміння, послуговуючись комунікативними стратегіями і тактиками, зреалізовувати практичний аспект своєї професійної діяльності (обмін, популяризація практичного досвіду, знань), які використовують магістранти в розв'язанні того чи того завдання.

Доведено, що курс «Наукові комунікації у фаховій діяльності» є чинником формування наукових компетентностей і компонентом системи академічної доброчесності. НКФД дає можливість здобувачам вищої освіти уникати помилок під час наукової діяльності.

Підсумовано, що запропоновані в дослідженні методи (кейсів і проєктів) якнайкраще залучають здобувачів до практичної роботи, оскільки дають можливість виявити особистісний інтерес та здійснити власний проєкт задля вдосконалення комунікаційних навичок наукового характеру.

НКФД інтегрує елементи риторики, соціолінгвістики, історії науки, сучасних ІТ-технологій і здобутків цифрового середовища, кібербезпеки, наукової мови й академічного письма.

З огляду на це курс «Наукові комунікації у фаховій діяльності» є вкрай важливим компонентом освітньо-навчальної траєкторії здобувачів і ключовим чинником розвитку наукових підходів у професійній сфері.

Визначено, що специфіка завдань НКФД визначає систему методів і прийомів, які покликані розвинути вміння в царині наукової комунікації та сприяти вдосконаленню професійної наукової діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Бурлакова, І., Кошетар, У. & Земляна, Г. (2019). Наукові комунікації у фаховій діяльності: методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів усіх напрямів та спеціальностей. Київ: НАУ. URL:

https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/57224/13/10_%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4_%d0%9d%d0%9a.pdf

Козак, Л. (2015). Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс*, 3, 153-162. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12809/1/Kozak_L_OD_3\(11\).pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12809/1/Kozak_L_OD_3(11).pdf)

Колоїз, Ж. (2019). Основи академічного письма : практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 178.

Кошетар, У., Литвинська, С. & Приходько, О. (2022). Концептуальний апарат фахової наукової комунікації. *Scientific Collection «InterConf+»*, (28 (137), 124–134. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.12.2022.014>

Кошетар, У., Литвинська, С. & Сібрук, А. (2022). Перспективи наукових комунікацій в контексті цивілізаційних викликів в XXI століття. *Scientific Collection «InterConf+»*, (26(129), 106-118.

URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.10.2022.011>

Литвинська, С., Дячук, Т. & Кошетар, У. (2021). Робоча програма навчальної дисципліни «Наукові комунікації у фаховій діяльності». Київ: НАУ.

URL:<https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/57222/5/%d0%9d%d0%9a%d0%a4%d0%94-121%20%282%29.pdf>

Литвинська, С. (2018). Мультимедійні технології в процесі підготовки фахівців у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. 6, 117-137.

Ожогова, Л. А. (2012). Метод Case Studies як ефективна форма навчання студентів географічних спеціальностей. *Вчені записки Таверійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Географія». Том 25 (64). №4*, 87-96. URL: <file:///C:/Users/user/Desktop/metod-case-studies-kak-effektivnaya-forma-obucheniya-studentov-geograficheskikh-spetsialnostey.pdf>

ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених: [у 2-х т.]. (2023). Т. 2 (м. Київ, 4-7 квітня 2023 р.) / [ред. кол.: Н.В. Ладогубець, А.М. Кокарева та ін.]; Національний авіаційний університет. Київ: НАУ, 406. URL:

Приходько, О. (2020). Метод проєктів як технологія інноваційного викладання української мови у вищій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 27, 165-168. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_4/28.pdf

Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII.

URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T192704?an=68>

Селігей, П. (2016) Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості: автореф. дис. .... д. філол. н. Київ, 36.

Семенов, О. (2021) Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навчальний посібник. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 216.

URL:https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/ACR_course/pocibnik/Researcher_Academic_Culture_EURDOC_02a61.pdf

Сенчило-Татліліоглу, Н. & Литвинська, С. (2021). Використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності закладів вищої освіти України. *Матеріали 10-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2021 «Інформація, комунікація, суспільство 2021»*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 141-142.

REFERENCES

Burlakova, I, Koshetar, U. & Zemliana, H. (2019). *Naukovi komunikatsii u fakhovii diialnosti: metodychni rekomendatsii do samostiinoi roboty dlia studentiv usikh napriamiv ta spetsialnostei* [Scientific communications in professional activity: methodical recommendations for independent work for students of all fields and specialties]. Kyiv: NAU.

URL:https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/57224/13/10_%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4_%d0%9d%d0%9a.pdf

Koloiz, Zh. (2019). *Osnovy akademichnoho pysma : praktykum* [Basics of academic writing: practicum]. Kryvyi Rih: FOP Marynchenko S. V., 178.

Kozak, L. (2015). *Keis-metod u pidhotovtsi maibutnikh vykladachiv do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti. Osvitohichnyi dyskurs* [Case-method in preparing future teachers for innovative professional activity. *Educational discourse*], 3, 153-162.

URL:[https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12809/1/Kozak_L_OD_3\(11\).pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12809/1/Kozak_L_OD_3(11).pdf)

Koshetar, U., Lytvynska, S. & Prykhodko, O. (2022). *Kontseptualnyi aparat fakhovoi naukovi komunikatsii. Scientific Collection «InterConf+»* [Conceptual apparatus of professional scientific communication. *Scientific Collection "InterConf+"*], (28 (137), 124-134. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.12.2022.014>

Koshetar, U., Lytvynska, S. & Sibruk, A. (2022). *Perspektyvy naukovykh komunikatsii v konteksti tsyvilizatsiinykh vyklykiv v KhKhI stolittia. Scientific Collection «InterConf+»* [Prospects of scientific communications in the context of civilizational challenges in the 21st century. *Scientific Collection "InterConf+"*], (26(129), 106-118. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.10.2022.011>

Lytvynska, S., Diachuk, T. & Koshetar, U. (2012). *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Naukovi komunikatsii u fakhovii diialnosti»* [Working program of the educational discipline “Scientific communications in professional activity”]. Kyiv: NAU.

URL:<https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/57222/5/%d0%9d%d0%9a%d0%a4%d0%94-121%20%28%29.pdf>

Lytvynska, S. (2018). Multymediini tehnolohii v protsesi pidhotovky fakhivtsiv u haluzi informatsiinoi, biblioteknoi ta arkhivnoi spravy. *Society. Document. Communication. Sotsium. Dokument. Komunikatsiia* [Multimedia technologies in the process of training specialists in the field of information, library and archival affairs. *Society. Document. Communication. Society. Document. Communication*], 6, 117-137.

Ozhohova, L. A. (2012). Metod Case Studies yak efektyvna forma navchannia studentiv heohrafichnykh spetsialnostei. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho. Seriia «Heohrafiia»* [Case studies method as an effective form of teaching students of geographic specialties. *Scientific notes of V. I. Vernadskyi Tavri National University. "Geography"*]. Tom 25 (64), 4, 87-96. URL: <file:///C:/Users/user/Desktop/metod-case-studies-kak-effektivnaya-forma-obucheniya-studentov-geograficheskikh-spetsialnostey.pdf>

POLIT. Suchasni problemy nauky. Humanitarni nauky: tezy dopovidei KhKhIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv vyshchoi osvity i molodykh uchenykh: [u 2-kh t.]. (2023). [FLIGHT. Modern problems of science. Humanities: theses of reports of the XXIII International Scientific and Practical Conference of Higher Education Graduates and Young Scientists: [in 2 vols.]. (2023). Volume 2 (Kyiv, April 4-7, 2023) / [ed. coll.: N.V. Ladogubets, A.M. Kokareva and others]; National Aviation University. Kyiv: NAU, 406.]. Vol 2 (Kyiv, 4-7.04.2023) / [red. kol.: N.V. Ladogubets, A.M. Kokareva ta in.]; Natsionalnyi aviatsiynyi universytet. Kyiv: NAU, 406. URL:

Prykhodko, O. (2020). Metod proektiv yak tehnolohiia innovatsiinoho vykladannia ukrainskoi movy u vyshchii shkoli. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka* [The project method as a technology of innovative teaching of the Ukrainian language in higher education. *Current issues of humanitarian sciences: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*]. Drohobych : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 27, 165-168.

URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_4/28.pdf

Pro zabezpechennia funkcionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi. Zakon Ukrainy vid 25.04.2019 № 2704-VIII [On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language. Law of Ukraine dated April 25, 2019 No. 2704-VIII]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T192704?an=68>

Selihei, P. (2016). Ukrainskyi naukovyi tekst: problemy komunikatyvnoi povnotsinnosti ta stylovoi doskonalosti [Ukrainian scientific text: problems of communicative completeness and stylistic perfection]: avtoref. dys. d. filol. n. Kyiv, 36.

Semenoh, O. (2021). Akademichna kultura doslidnyka: yevropeiskyi ta natsionalnyi konteksty : navchalnyi posibnyk [Academic culture of the researcher: European and national contexts : study guide]. Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka, 216.

URL:https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/ACR_course/pocibnik/Researcher_Academic_Culture_EURDOC__02a61.pdf

Senchylo-Tatlilioglu, N. & Lytvynska, S. (2021). Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tehnolohii u diialnosti zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy. *Materialy 10-yi Mizhnarodnoi naukovo konferentsii ICS-2021 «Informatsiia, komunikatsiia, suspilstvo 2021»* [The use of information and communication technologies in the activities of higher education institutions of Ukraine. *Materials of the 10th International Scientific Conference ICS-2021 "Information, Communication, Society 2021"*]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 141-142.

S. Lytvynska, O. Prykhodko

METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHING THE COURSE "SCIENTIFIC COMMUNICATION IN PROFESSIONAL ACTIVITY" FOR FUTURE SPECIALISTS

Abstract

The course "Scientific communications in professional activity" (SCPA) plays an important role in the education of the specialists in various professional fields, forming competencies that are important for the labor market of the 21st century. Moreover, the analysis of methodological approaches and practical tasks, which find their embodiment in the discussed course, is important for improving the practical content, which will prepare and establish competitive professionals.

*The purpose of scientific research is to outline the methodological approaches and principles that form the basis of training students of higher education through the course "Scientific communications in professional activity". Forms of practical work with applicants are defined and the manner in which the specific competencies of the course are integrated with competencies related to other educational programs of applicants have been characterized. The research involves the methods of content analysis, distributive analysis of linguistic material, general scientific methods (analysis, synthesis, systematization, generalization). **Result.** SCPA is an important component of the educational trajectory of modern students. It combines linguistic orientation with general skills in the project implementation, in which it is important to be able to represent one's own achievements. The course is a relevant factor in the formation of ideas about the principles of work in the discourse of academic integrity, and at the same time it helps to effectively and qualitatively systematize the results of activities, to inform partner communities (donors, grant-makers, state institutions, etc.) about them in order to achieve the goals. SCPA outlines not only linguistic skills and business communication skills, but also provides an opportunity to look at work results from a detached and impartial perspective, identify strengths and weaknesses, better prepare for the dissemination of one's ideas and gain support in the professional community. **Conclusions.** SCPA requires substantive differentiation depending on the educational direction of the applicants. It is important to adapt the content of SCPA to the practical needs and requests of the future specialists. During practical classes, it is necessary to move away from the project activity in order to help the applicants to improve their own work for its further presentation in the environment of partners, sponsors, etc. It is necessary to use contemporary methods aimed at strengthening the competitiveness of young people in the labor market. Tasks explicated in the content body of the course should correspond to contemporary knowledge paradigm of business, technology, economic and financial activity in today's world and at the same time be adapted according to the direction of training. Therefore, SCPA is an important component of the contemporary educational trajectory, the content modules of which can incorporate tasks that are important for the formation of professionally successful young people who are able to effectively and efficiently present the results of their own project activities.*

Keywords: competitiveness in the labor market; case method; Scientific communications in professional activity; project activity; professional competences.

DOI

УДК 378.14.032

Е. Лузік, А. Кокарєва

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЇЇ ПАРАДИГМАЛЬНОЇ КРИЗИ

Резюме

Стаття присвячена ґрунтовному науково-теоретичному аналізу праць вітчизняних та зарубіжних вчених щодо побудови психологічних засад моделювання системи вищої освіти в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої технічної освіти України.

***Мета дослідження** полягала у концептуалізації і операціоналізації психолого-педагогічних засад моделювання системи вищої освіти ЗВТО в умовах парадигмальної кризи.*

***Завдання дослідження** зосереджено на визначенні теоретичних підходів до вивчення проблеми моделювання системи вищої технічної освіти в інформаційно-освітньому середовищі ЗВТО України в умовах її парадигмальної кризи і диверсифікації вищої професійної освіти; визначенні системоутворюючого принципу психолого-педагогічних засад моделювання системи вищої освіти в рамках гуманістичної парадигми, що забезпечують прогноз і досягнення ефективності функціонування системи в проєкції цілей всіх зацікавлених учасників освітнього процесу у ЗВТО. Для досягнення поставленої мети були використані наступні **методи дослідження**: науковий аналіз; систематизація; узагальнення, педагогічне та математичне моделювання з використанням факторного аналізу.*

***Результати.** У процесі проведеного дослідження було доведено, що застосування моделювання системи вищої освіти на психологічних засадах в ситуації її реформування дозволяє вирішити основні парадигмальні протиріччя у вітчизняній психолого-педагогічній теорії засобами інтерпретаційних схем функціонування і перетворення вищої школи: між ціннісними*